

APIE ŽEMĘ ir KITUS SWIETUS, JU BUVI ir PABAIGA.

Pagal Heilperną.

(Tęsa.)

Taigi tapo pastatytas klausimas: ar iztikro Saturnas turės ant galo, nuolatai to lindamasi, apieisti saules sistemą, o Jupiter, nuolatai besitardamas, ant galo nupuls ant saulės? Laplace susekė, kad tas taip darosi, taigi Saturnas tolinasi o Jupiter artinasi prie saulės, tik per 929 metus, puskui vėl per tiek jau metų prasideda atbula kelionė, taigi Jupiter pradeda toliniesi o Saturnas artiniesi prie saulės. Priekštas to yra — sawitarpinis pritraukimas Saturno ir Jupitero.

Laplace susekė, kad ilgis elipsos, kuriuom keliauja žemė aplink saulę, nesimaino, pasilieka wis tas pats, pradėjo tirinėti platumą tos elipsos; taigi pasistenge susekti: ar pawidalas tos elipsos pasilieka wis tas pats, ar jis persikeičia. Ta žinia todėl reikalinga, nes jeigu platumo elipsos planetos nuolatai mažintusi, tasyk, suprantama, kad planeta turėtų nupulti ant saulės. 1784 m. Laplace susekė, kad platumo planetų kelio aplink saulę (tą kelią wadina planetos orbita) ne pasilieka wisada wienokia, susekė, kad ji mainosi: tai plojasi labiau, tai wel wirsta į apwalumą, bet tas persikeitimas pawidalo orbitą ne didelis ir persikeitimas atsilieka labai iszpalengwo ir traukiasi per amžius. Laikas, į kuri atlieka wisas sawo persikeitimo trukmė iki 60000 metų. Žemės orbita (kelias jos aplink saulę) dabar skeičiasi, taigi wirsta į ratą, ji pradeda per tai tolintiesi nuo saulės. Tas skėtimasis prasidėjo 11400 metų prieš Christaus užgimimą ir trauksis dar 23000 metų, taigi iki 25000 metų po Christaus užgimimui; nuo to laiko jos orbita pradės wel tysti, plotiesi; ji artinsis wel prie saulės per tokį jau laiką.

Žinome, kad planetos sukasi netik aplink saulę bet ir pacios aplink sawo asį. Žemė į 24 waldas apsisuka aplink sawo asį; galas tos asies yra tai žemės poliai; per tą sukimosi musų žemės, kaip žinome, turime dieną ir naktį. Czia atsiranda klausimas, ar tos asies galai, arba tas nematomas bruksnis aplink kurį sukasi žemė, arba kitaip sakant, ar poliai žemės nuolatai pasilieka toje pacioj wietoj, ar jie ne pasitraukia į šalį? Daleiskime, kad poliai tie gal pasitraukti, pawiekslan, kad sziaurinis polius gal atsirasti wietoj, kur dabar yra Paryžius, tasyk į krasztus, kur dabar turime widutinszką orą suseitų lediniai kalnai isz sziaurės krasztų. Žymus persikeitimas žemės polių baidą turėtų itekmę. Isz tikro, kaip žinome, žemės poliai yra prisiploję ir skersbruksnis ties ekwatoriumi yra ilgesnis už žemės asį, taigi už bruksnį terp polių. Daleiskime, kad poliai gal pasitraukti isz sawo dabartinų wietų ir tegul per amžius, isz palengwo slinkdamas, sziaurinis polius atsirastų toje wietoj, kur dabar yra Paryžius, o pietinis atsakancioj jam wietoj pietinio žemės puskulkio. Per tai dabartinis žemės pawidalas turėtų persikeisti: jis, dėl smarkaus žemės sukimosi, turėtų pradėti plotiesi ties Paryžium ir ties atsakancioj jam wietai ant pietinio žemės puskulkio (dabartinę Oceanioj). Gal but, kad dėl kieto pawirsziaus žemė per tolą laiką ir užlaikytų sawo dabartinį pawidalą, bet wandens jurių ir oceanų, kaip skysti, negalėtų pasilikti sawo dabartinėse wietose: jie taptų nustumti į tas wietas, kur turėtų but ekwatoriumi, todėl twanai isznaikytų daugel miestų ir wieszpatszečių tose wietose. Pasitraukimu žemės asies aiszkina ir buwusį ant žemės didįjį twaną, ir tą, kad szigdien widurinė Europoj randa ženklus, kad tie krasztai labai seniai buwo ledais užkloti, nors ant neužginamo pripažinimo tuo nuomonės truksta dar pamatu. Kietą žemę teipogi stengtusi persikeisti; rinkusi kitur ir skystas widurio žemės ugninis skystimas ir isz to gimtu iszsiliejimas ant žemės pawirsziaus to ugninio skystimo ir smarkus žemės drebėjimai Laplace ir Poisson wienok nusprendė, kad isz tos pusės nėra musų žemei pawojaus: asies galai ne gal toli pasitraukti — jie besisukant žemei padaro wien mažą ratą, kurio skersbruksnis turi wos 1 colį ir tai teip traukiasi nuo seniai. Pawojingas gal but ir persimainymas greitumo sukimosi musų žemės. Daleiskime, kad į ketą amžių greitumas sukimosi musų žemės gal žymiai persimainyti; tegul ilgis dienos sutrumpėtų 30 kartų, taigi jeigu sukimosi žemės butų 30 syk greitesnis neug dabar. Wisi kunai esanti sziltuose ir widutinszko oro žemės krasztuose ne galėtų ant jos pawirsziaus susilaikyti, nulektu nuo jos į swieto ruimus rytų link (nes žemė, kaip žinome, sukasi isz wakary rytų link), teip kaip akmuo smarkiai ant wirwės sukamas aplink ranką lekia liuosai paskui paleistas, ir pradėtų liuosai swieto ruimuose sukitiesi aplink žemę kaip mėnuliui; žwėrys priversti pasitraukti į szaltus prie polių krasztus pražutu dėl szalezio ir stokos maisto; jurių wandens sustumti ties ekwatoriumi nuplysztu nuo žemės pawieksle žiedo ir suktyti aplink musų žemę teip, kaip szigdien sukasi žiedai Saturno. Ant galo, besisukant žemei dar greiciaus ir greiciaus, ant galo ir kietas žemės pawirsziaus ne užsilaikytų ir ant galo musų apskritys pawirstu į dulkes, isz kokių yra pasidares. Laplace ir Poisson isztyrė, kad greitumas musų žemės sukimosi ne gal teip žymiai persikeisti, kad isz to galetu but koksi pawojus. Ant sawo nusprendimo wienok jie palaikė musų žemę už kietą kuną ir todėl neperkeičiantį sawo pawidalo; isztikro gimusų žemė, didesnį sawo dalįj užklotą skystu wandeniu, kuris kildamas iš slugdamas nuolatai maino sawo, o tuom ir žemės pawidala. Mes žinome jau, kad mėnulis pritraukia musų žemę. Kietos žemės pawirsziaus ne pasiduoda tam mėnuliui pritraukimui; wanduo wienok ties mėnuliu, ant jurių ir ant oceanų, pakyla auksztyn. Mėnulis pritraukia wandenį ir todėl turime ant jurių pawirsziaus pasikėlimą ir nuslugimą (kada mėnulis isz tos wietos pasitraukia) wandenų. Pasirodo, kad didumas pasikėlimo

wandenų jurėse eina drauge su mėnuliu, bet truputį pasiwelina, taigi, didžiausias pasikėlimas buwa ne wisai ties mėnuliu, bet truputį užpakalį jo kelio; tas pasiwelinimas paeina nuo trynymosi wandenų ant dugno, į krasztus ir pacijų wandens dalių wiena į kitą.

Pustuma pasikėlimo wandens yra ne wisai ties mėnuliu, bet truputį į rytus. Isz to aiszku, kad mėnulis pakeldamas jurių wandenis, užlaiko žemės sukimosi, sumažina jo greitumą. Deloney isztyrė, kad pasikėlimas wandenų jurėse nuo mėnuli pritraukimo nepasilieka be itekmes ant sukimosi žemės aplink sawo asį ir tuom pacijų ant ilgio dienos, kuri pasiilgina todėl ant wienos sekundos ant kiekwieno szimto tukstancijų metų. Kad tasai sumažinimas greitumos sukimosi žemės yra menkas, todėl ir ilgis dienos nuo atsiradimo ant žemės žmonių ne persimainė nė ant wienos minutos; mažesnių gi susitumpinimų negalima užtėmyti. Apart to, Deloney isztyrė, kad jeigu mėnulis pritraukia žemę ir per tai pakeldamas wandenis, truputį mažina greitumą žemės sukimosi, tai ir atbulai, jis yra pritraukiamas pasikėlusį žemės wandenų. Tas suskubina bėgimą mėnuli ant jo kelio aplink žemę ir mažina, siaurina patį tą kelią, taigi per tai iszpalengwo, bet nuolatai, mėnulis artinasi prie žemės.

Lengwa suprasti, kas atsitiktu, jeigu ant žemės jurių wandens amžinai skystais pasiliktu. Žemė ir mėnulis, isz kurių pirmutinė apsisuka aplink sawo asį į 24 waldas, antrasis gi atlieka wisą sawo kelionę į 27 dienas, ant galo turėtų sawo kelionę susilyginti. Nebutu daugiaus perijodiszkų wandenų pasikėlimų, ilgis dienos ant žemės nesimainytų ir laikas kelionės mėnuli nesimainytų; mėnulis toliau paliautu artintiesi prie žemės ir ne butu mums nuo jo nė jokio pawojaus. Bet kad tas susilyginimas galėtų kada nors atsitikti, sunku itikėti. Isztikro sawo bėgimuose negal mėnulis susilyginti wisai su bėgimu žemės, nes tas galėtų atsitikti tik po daugeliu milijonų milijonų amžių. Pakol praslinks wienok tokia daugybė amžių, saulės sziluma turės sumažėti, žemė atsals, wandens oceanų ir jurių isz dalies isjgers į žemės plutą, iszdalis gi pawirs į kietą ledą, o su tuom pasiliaus ir perijodiszkų wandenų pasikėlimai oceanuose o tuom pacijų ir stabdymai žemės sukimosi. Szaltis padarys parėdką, jeigu tik teip ilgai musų pawirsziaus užsiliks.

AR GAL ŽEMĖ IR KITI DANGISZKI SWIETAI SUSIMUSZI?

Kas liuk musų pasaulės, tai czia žemei nėra pawojaus isz susitikimo su kitoms musų pasaulės planetoms, nes kaip žinome, wisos planetos keliauja į wieną ir tą pacią šalį; apart to, tolima musų pasaulės planetų wienos nuo kitos, (apart mažų planetų arba asteroidų) yra teip didelė, kad jos nė jokiū budu susitikti negal. Ant surėdimo musų pasaulės pasiremami senesni mokslinciai ir isz dawo seniaus klaidų sawo nusprendimą, kad paswiete nėra nė jokio pawojaus, kad dangiszki swietai pasiliks amžinai swieto ruimuose, snors ir apmirę, netikanti ant gywenimo, uwisu atsals.

Czia wienok ne musų pasaulės swietai didžiausiai sweria; yra juk tokių pasaulių ir daugiaus. Galime be apsirinkimo spresti, kad kiekwiena isz stowinečių žwaigždžių, kiekwiena saulė paswietės, teip kaip ir musiszkė, apskrieta yra sawo planetomis ir jeigu yra iszemimai, tai wienok drąsiai galime spresti, kad didesnė dalis žibancijų sawo szwies žwaigždžių yra tai žwaigždės kelianczios aplink kitas. Czia turime atminti, kad nė wiena isz tų saulių ne stowi ant wietos. Teipogi mokslinciai susekė, kad ir musų saulė, nors isz palengwo, bet nuolatai artinasi prie Herkulio žwaigždžių surinkimo; patėmijo teipogi, kad didesnė dalis tų saulių atlieka teipogi sawo paskirtą kelionę. Galima spresti, kad ir žwaigždės, kurių kelionės ir mokslinciai ne susekė, ne stowi wienok ant wietos.

Isz to iszpuola, kad saulės sawo kelionėse turi kaip kada susitikti. Jeigu czia ir atmetume susimuzimą saulių terp sawę teip, kaip, pawiekslan, susitikimą bėgancijų ant wienų rėlių į priezinas szalis dwiejų geležinkelio traukių, tai czia uegalime užmirsiti, kad nors kiek labiaus saulės prisiartinus wiena kitą pradeda prie sawės traukti. Todėl tur atsitikti, kad saulės, kurios sawo kelionėj wiena prie kitos prisiartinu, apstojta ir per tai sutweria teip pramintas dwigubas žwaigždes. Mokslinciai iki sziol pažįsta apie 4000 tokių dwigubų žwaigždžių, kurios apart sawo pirmutinės kelionės, atlieka dar kitą, aplink sawo sunkmuo widuri. Jeigu czia pacios, teip wiena prie kitos prisiartinusios žwaigždės ir nesusimuztu, tai wienok, jeigu jos turi ir planetas, tai jau tos turi atsirasti labai dideliame pawojuje, nes keliai jų, bekeliuot joms aplink sawo saulę turi susikeisti. Tokiame padėjime wiena isz planetų atsiras isz syk po trejokia itekmė: po itekmę sawo ir swietimos saulės; atsiliepia ant jos kelio ir itekmė arcziausios planetos. Tokiame atsitikime apie harmoniszką surėdimą kelių ne gal but ir kalbos. Netiktai atsiras czia stengimasi planetų wiena prie kitos prisiartinu (dėl sawitarpinio jų pritraukimo), bet atsiras ir stengimasi susidurti, susimuzti, nuo ko, žinoma, wiena arba keletas planetų turėtų isznykti. Bet kad skaitlius tokių pawirsziaus sistemų swieto ruimuose yra nesuskaitomas, todėl drąsiai galima spresti, kad nėra dienos, kurioje toki atsitikimai nepasitaikytų kur nors swieto ruimuose; nėra dienos, kurioje neprapultų koksi dangiszkas swietas.

Tam tikime juo labiaus, kad persitikrinome apie buwimą tokių dangiszkų kunų, kurie niekuom kitu buti negal, kaip wien liukciaus nuo susidauzusios planetos. Kunais tais yra meteoritai ir kometos. Teorija pripažinti tuos kunus užkietas ir skystas dalis isznykusio swieto (planetos), geriausiai sutinka su faktais koki likosi dabar isztirti apie tuos dangiszkus kunus.

(Toliaus bus.)

Isz wisur.

|| Netiktai Amerikoj, bet ir Europoj szį metų dideli karszcziai: Londono ligonbucziuose widutinszka gydos po 70 žmonių kas dieną saulės spindulių užlgautų.

|| Kępc ir aplinkiniuose kaimuose, Poznaniaus Prowincioj, žmones walgydami kiauiliu, nuo jos užsikrėtė trichiniais. Iki sziol apsirgo jau szimtas žmonių, o isz to skaitliaus keletas jau pasimirė. Neteisinga mėsinišką, kuris pardawė užkrėtą kiauiliu, suaresztawo.

|| Christijanijoj, Nerwegijos sostapilėj, užsidegė abrozdaus apdarų dirbtuwė ir kol ugnį istengė suwaldyti, iszdegė daug aplinkinių namų. Bedegant wieniem namams griuwosiena, kuri užmuszė 6 žmogystas ir 13 sunkiai sudaužė, isz kurių trys tuojaus pasimirė. Lieposno sudėgė ir 3 waių.

|| Iszdegė miestas Elbing (ant Wyslos kranto. Waziuojanti į Ameriką per tą miestą turėjo waziuoti), Prowincioj Wakarijų Prusų. Wisa szejmyna kobio ten Zalewskio, susidedanti isz 6 žmogystų nepaspėjo pasitraukti isz namų, todėl wisi sudėgė. Ugnis neiszpaskaitai greitai platinosi. Iszdegė daug namų, o per tai pors szimčių žmonių neteko pastogės.

|| Isz wisų Wokietijos krasztų ateina žinios apie neiszpaskaitai smarkius lytus, kurie isznaikino didelius plotus jawų; kaip kur buwo nuo to dideli twanai. Smarkiausiai audros siautė pietiniuose ir widuriniuose Wokietijos krasztuose, ypacz gi Filthalo ir upes Werros klojnyse; Wirtenberge. Saksonijoj debesų praplyszimai labai daug pridirbo blėdies; kaimas Schwilka likosi beweik suwisu užbertas besiritanciziais nuo kalno akmenimis ir uolomis, kurias wanduo nuo kalno nurito žemyn.

|| Į Bytomij, Prusų Prowincioj Szlezijoj, atkako maskolius, pulkaunjkas Protopotow, buwęs Peterburgo komendantas ir apstojto hotelj; bewaziuodams gi isz Maskolijos, geležinkelio traukyje, gywentojui Sosnowicj (Petrokawa gub. Lenkioj) Nowakowskiui isztraukė iszkiszeniaus 90 rub. Bytomio sawinjkai hotelio, kuriame apsigyweno, nenorėjo nieko mokėti, tur but jam pasirodė, kad ir ten yra Maskolija, kur wogti urėdnikams yra daleista. Už tokius darbus likosi wienok sumintas ir Prusų sudas nusudyjo maskoliszką pulkaunjką ant pusės metų į kalėjimą.

|| Mieste Simferopolij, 12 d. Liepos szį metų, apsikrksztjyo į stacziatizską tikėjimą ant syk 20 szechų kolonistų kaimo Aleksandrowsko, Perekopo paw. Taurijos gub. (Pietinėj Maskolijoj). Priekštas pametimo katalikystės wien tik diena, ir tai wienoj wietoj, teip didelio skaitliaus czechų, buwo nesutikimai su kunų jų parapijos. Nesutikimai traukėsi gana ilgai: czechai skundėsi dwasizskai waldžiai, kad kunijus wokietis niekina jų kalbą; kreipėsi ant galo prie Astrachaniaus wyskupo, kuriam priguli wisa Pietinėj Maskolija, bet kad ir czia praszymas ne buwo iszklausytas, todėl pametė jie katalikystę ir priėmė stacziatikystę. Tokių atsitikimų buwo ir daugiaus.

|| Wokietijoj kareiwiszkos waldžios iszdawė paliepimą mokinti kareiwius plaukti. Mieste Breslau, Prowincioj Szlezijoj, dalį kirasijerų mokino to unteroficierius Ulich. Wiens kareiwis, Walter, nemokėdamas dar

plaukti, mokinosi prisiriszęs ant wirwės, unteroficierius nekėsdamas wisai jį kankino, teip kad net susirinkę nekareiwiai pradėjo užtarti, tas žinoma dar labiaus Ulichą įpykino ir jo piktumas atsikreipė ant nelaimingo kareiwio. Ant galo, tas pasakė, kad truksta jam pajiegy traukti ilgiaus mokinimasi. Unteroficierius praneszė apie tą aficieriui ir pasakė, kad Walter tik nuoduoda. Oficierius įsakė priwersiti kareiwį mokintiesi toliau. Įleido jį wel į wandenį, bet jam isztikro pajiegy nepriteko, nes prigerė. Unteroficierių suaresztawo. O ką padarė su aficierių?

|| Neiszpaskaitos wėsulos, audros ir ledai siautė pereitą nedėlią daugelį Austrijos ir Wengrijos krasztų. Upeliai užtwino ir besiriedami nuo kalnų iszgrjowė ir nunesziojo daug kaimų gulinčių pakalnėse. Prigėrė ir daugelis žmonių. Ledai isznaikino labai didelius plotus lawų. Miestuose Graecce, Keszketete ir kituose blėdys wėtros padirbtos yra teip didelės, kad jų ir suskaityti negalima. Mieste Keszketete, turincziame 50000 gywentojų, neiszkalo ne wiena trioba. Blėdį wien tame mieste skaito į kelis milijonus guldenų.

|| Wieliczkoje, druskos kastyne, Galicijoj, atsitiko darbininkų maizstas; su jais susidėjo ir žydai miestelio. Wieliczkos druskos kastyne priguli Austrijos randui, kaipoj lenkų nepriulgumystės laikuose jos prigulė. J Lenkijos karaliams. Nesenai pasirodė, kad žemesni kastynių urėdnjkai ir darbinjkai wogdawo druską ir pardawinėdawo ją miestelio žylams, žinoma, labai pigiai. Randas iszsiuntė tam tikrą komisiją isztirti tas wagystas. Perdėtinis komisijos, iszklausinėjęs wieną kasęją, liepė jį suaresztuoti. Tas nepatikio kitiems darbinjkams; jiesusirinko prieš namus, kuriuose buwo komisija, szaukė nuolatai: "mes nedaleidžiame arestzuoti", iszdaužė su akmenimis langus. Starosta atsiumtė žandarų ant apgynimo sanarių komisijos — bet ir žandarų darbinjkai nepaklausė: laikė toliau apstoję namus ir komisiją. Nieko negalėdami iweikti, komisoriai turėjo sugrįžti į Kriokawą; bewaziuojant jiems per miestą žydai ir darbinjkai, bėgdami paskui, mėtė su akmenimis. Tur but žydai ir prikaltieji darbinjkus prieszintiesi komisijai.

|| Kaime Roztopuose, netoli Szebrzeszyno, Lublino gub. Lenkioj, ukinjkas A. Godzisz, kasė ant sawa kiemo szulinį, bet neprikasė wandens. Iszkasę 9 sieksnius gilumo ir neprikasę wandens paliowė darbą. Szį pawasari jo žentui pasirodė, kad wanduo pradeda atsirasti. Norėdamas persitikrinti ar galima bus pasemti, pririszio prie wirwės wiedrą ir leido žemyn, bet beleidžiant wiedras atsiriszio ir nupuolė žemyn. Wiedras gulė ant dugno kelis mėnesius; tik 5 dieną Liepos žentas norėjo tą wiedrą iszinti. Leidosi su wirwe žemyn, bet nusileidęs kiek gilyn, suriko ir paleidęs wirwę puolė į dugną.

Wuoszwis suszaukė žmonis. bet nieks ne iszdryso leisti, todėl leidosi pats Godzisz, bet ir jis nusileidęs kiek, tokiu pats budu, nupuolė į dugną. Bandė lipti suraiszioję kopeczias, bet ir joms lipanti, pajutė kad isz widurio weržiasi gazi, kurie jiems užima kwapp, neiszdryso leisti toliau. Ne buwo ką daryti, reikėjo ipuolusius isztraukti su bukskais. Isztraukė Godzisz ir jo žentą jau negywus.

UŽSIRASZYKIT "LIETUVA".

Wisokios Žinios.

• New Yorko laikraszcziai paduoda, buk chemikas Emaus iszrado budą pawersti cidabrą į auksą. Kas nor, gal tam tikėti.

• Amerikoj pradeda dabar dirbdinti weidrodžius (zerkolus), kurie nesusimuzza. Weidrodžiai tie padaryti ne isz stiklo, bet isz celuloido, o celuloidas, kaip žinome, nors greitai gal užsidegti, bet ne trapus ir ne truksta. Weidrodžiams celuloidą daro wisai permatomą, teip kaip stiklą ir paskui isz tokio dirba jau, tokiu pats budu kaip ir isz stiklo, weidrodžius.

• Netoli Schiptein, Pietinėj Wokietijoj, szį pawasari wel atsirado azeras, kuris nuo poros metų buwo isznykęs. Azeras tasai atsiranda, pabuwa keletą metų, paskui wel netikėtai pražuwa. Aplinkiniai kaimiečiai isz to pasinaudoja ir, prapuolus wandeniui, sawą azerą dugną sunaudoja ant auginimo jawų. Atsitinga teipogi, kaip kokią metą, kad wanduo kelis kartus sugrįžta. Szį metą sugrįžo naktį ir užliejo ant dugno pasėtus jawus. Kas waro isz azeru wandenį ir kokios pajegos jį sugražina, dar nežinia tikrai.

• Pas profesorių Lapine, Lyone, Prancuzijoj, atkako jauna mergina jieszkodama pagelbos nuo žeksėjimo; žeksėjo ji be paliowos nuo 4 dienų ir tas widutinszka 30 kartų kiekwieną minutą. Kiekwienas suprantu, kad toksai nepasiliaujantis žeksėjimas turėjo nuwarginti merginą. Kaip gydytojai paprastai daro, prof. Lapine liepė jai parodyti liežuvi. Pėr wisą laiką žiurėjime (žiurėjo profesorius ir studentai), kas traukėsi wisą minutą, pakol ji laikė iszkisztą liežuvi, nė sykį nesužeksėjo. Tą patėmijęs, prof. Lapine, liepė jai ilgiaus laikyti iszkisztą liežuvi ir isz tikro tasyk nebuwo žeksėjimo, kaip tik liežuvi įtraukė, jis wel atsinaujino, bet buwo jau kur kas mažesnis ir ant galo wisai pasioliowė. Tolesni tirinėjimai parodė, kad isztikro geriausias wistas nuo žeksėjimo yra iszkiszi liežuvi ir teip iszkisztą palaiykti kokią minutą.

• Laikrasztis "Science" szitokį paduoda skaitlių studentų lankancijų žymesnius ant swieto uniwersitetus. Isz wisų ant swieto uniwersitetų daugiausiai turi studentų geriausiai wiskuom aprūpintas Paryžiaus uniwersitetas: jį lanko 11010 studentų netik prancuzų, bet susirinkusių isz wisokių swieto krasztų; potam eina Berlyno uniwersitetas su 8652 studentais; Windobonos (Wiedniaus) 6714; Madrido 5929; Napolės 5040; Maskwos 4118; Peszo 3892; Monachijos 3561; Atenų 3331; Harwardo 3290; Oxfordo 3256; Manchesterio 3000; Leipeigo 2957; Edinburgo 2924; Cambridge 2893; Peterburgo 2804; Michigano 2782; Kijawo 2417; Pensylwanijos 2400; Turino 2355; Yale 2350; Minnesotos 2171; Glasgowo 2080; Rymo 1916; Barcelonos 1887; Helsingforso 1861; Columbijos 1816; Californijos 1731; Cornell 1686; Hales 1666; Kriokawos 1400.

• Szį metų atrasta Roentgeno szwiesia (raszėme apie ją "Lietuwoj") juo toliau, juo ywairesnes turi ypatybes; darydami su ja bandawones wis daugiaus tos szwiesios ypatybių suseka. Dabar wel Berlyno inžinierius Leppin susekė, kad spinduliai tos szwiesios, nors jų ne matyti, turi tokias jau ypatybes kaip ir saulės spinduliai: jie degina žmogaus kuną, kaip ir surinkti į kruwą saulės spinduliai. Dabar tuos naujus Roentgeno spindulius atsidėję tirinėja. Atsiranda jau ir toki drasuočiai, kurie sprendžia, kad su jais galima bus tiesiog dirbdinti wisokius žmonių maisto produktus. Augmenys ir jawai gyja maistingus elementus ir per prisidėjimą saulės spindulių, taigi tie spinduliai tuos elementus ir padirba. Szįdieniniai drasus garbintojai Roentgeno spindulių, ant to pasirėmę, pasitiki, kad toliau tie spinduliai suteiks mokslinciams galėjimą dirbdinti laboratorijose žmonėms maistą.

Wietinės Žinios.

— Ant kampo High str. ir Fullerton ave. likosi paszautas Belle Marison, apsigyvenusi po nr. 196 ant Erie str. zowėj į ją iš užpakalio nepažįstamas jaunas vyras, paskui gi pabėgo. Marisonę nugaubeno į wokiszką ligonbutį, kur gydytojams pasisekė izimti kulka. Pasitiki ją nuo myrio izsgelbėti. Paszautoji yra moteris užweizėtojaus Koht & Middleton muzejau. Pasirodydavo ji kaip giesmininkė wisokiose Chicagos koncertinėse salėse.

— Ant užsisukimo ant 12 ul. susimuszė paszėierinis Chicago & Erie geležinkelio trukis su taworiniu. Ant laimės, abudu trukiai bėgo ne greit. Lokomotywas konduktorius ant paszėierinio trukio pamatęs, kad negalima apsaugoti nuo susimuszimo, nors neįstengė wisai sustabdyti trukį, bet jo greitumą sumažino ant tiek, kad susimuszus trukiai izs rėliu ne izszoko. Iz paszėierij — 4 likosi apkulti; apkulimai wienok ne pawojingi.

— Pereitos nedėlios/ dieną, apie 11 walandą, darbininkai Boyle ir Murphy walę grabes, ant kurių nutiestos wirwės traukimui wirwinių sztriktarių. Atsiradus jiems ant susikeitimo Rockwell ir Madison ul. atbėgo sztriktariš. Abu darbininkai pasilenkė, bet Boyle pasilenkė per mažai ir todėl repelės apimancijos wirwė sugriebė jo galwą ir bewėik su wisu ją nutaukė; wilko ji kokią 50 žingsnių pakol karą sustabdė. Kuną baisiai sudaužytą izsėmė Nelaimingas darbininkas gyweno ant kertės Blue Island ir Lewitt ave.

— Pereitą nedėlią buwo Chicagoy smarki perkunija; perkunas kėlis kartus trenkė. Ant Dixel ulycijos bewažiuojant ant bicyklio perkunas užmuszė W. Scotą. Trenkė teiposgi į policijos staciją ant Sheffield ave. ir izsgazdino policijantus. Ant Madison ul. dar saulio bežibant, trenkė perkunas į wienus namus ir skaudžiai užgawo 6 sanarių wienos szejmynos. Paties szejmininko nudegino ausis; kiti sanariai szejmynos teiposgi skaudžiai likosi apdeginti.

— Chicagos sude pereitą subatą atsitokio pesztynės. Kokai McCarty buwo į sudą paszautas kaip liudininkus prowoje wieno grekono apskusto už wagystą. Liudininkas, pasakodamas ką yra matęs, izskoliojo detektiwą Cudmore; tas neizskentė ir szoko su kumszcziomis prie Me Carty ir prasidėjo bokswimai ir tai dar kur? sudo rume, norš bokswimai tiesomis Illinois szeto yra uždrausti. Iz pradžios sudžios ir suszaukti liudininkai turėjo dailų pasilinksimą, nes abudu prieszininkai buwo moksle bokswimo gerai izsilawinę; ant galo wienok reikėjo juos perskirti ir dar gal reiks jiems bausmę užmokėti už pa linksiminimą sudžią.

— Pereita nedėlią buwo karszcziausia Chicagoy. Wiedurdienij subatoj ir nedėlioj buwo 104 laipsniai Fahrenheito termometro. Wien per dwi paskutini dieni pereitos nedėlios (wien subatoj ir nedėlioj) 31 žmogysta pasimirė nuo užgawimo saulės spindulių; 21 gi yra ligonbucziuose labai gawojingai serganczių. Mažiaus užgautų ne minawojame. Labai daug arklių teiposgi pragaizso nuo to neizspasaktyto karszczio. Nedėlios dieną į aptieką Leszczynsko, pn. 3315 ant Laurel al., atgabeno 4 saulės spindulių užgreibtus, buwo tai: Ramski, Kowalezyk ir dar du lenkai, kurių prawardžij nezinome.

Panedėlio dieną myrių nuo saulės spindulių buwo dar daugiaus Nuo utarnijko pereitos nedėlios iki utarnijki bėganczių, policijai praneszta apie 268 žmonis saulės karszczio užgautus. Myrių gi

per tą laiką nuo saulės spindulių buwo 59, izs kurių pereitą tik utarnijka buwo 24. Terp saulės karszczio aukų minawoja ir Beržinskij, lietuwj, gywenuši South Chicagoj. Panedėlio dieną karszczis oro, pagai Fahrenheito termometrą, pasiekė 108 laipsnių, o ant saulės kaip kur rodė net 120 laipsnių. Utarnijko wakarą užėjo lytus ir neizspasaktyti karszcziai sumažėjo.

— Pereitos subatos wakarą, saleje F. Majausko. „Lietuwiszkas Politiszkas Kliubas 6tos wardos“ laikė sawo mētinį mitingą, ant kurio aprinko naują administraciją ant kito meto izsekanczių ukęsų: A. Olszewskis prez.; J. Norwaisza wice-prez.; P. Jonaitis sekr.; F. Majauskas kasier. Delegatai į politiszką susiwiens: A. Olszewskis, K. Majauskas ir J. Dichawiczius.

Dabar tapo nutarta laikyti mitingą kiekwieną pirmą subatą kiekwieno mēnesio, saleje F. Majausko, kertė Laurel ir 33 ul.

SKAITYKITE SU ATYDA!

Nauja Knigėlė po wardu RANKWEDIS GROMATU RASYMU jau izsėjo izs po spaudos. Yra tai pamokinanti knigėlė, kaip rasyti gromatas wisokiose reikaluose į žmonis wisokių luomų: į gimines, draugus, pažįstamus, ponus, kunigus, sudžias, urėdinkus ir į patį carą; teiposgi meilingai laiszakai jaunikaizčių į merginas ir merginų į jaunikaizčius reikaluose susipažinimo ir apsiwedimo. Knigėlė turi net 155 gromatas. Prekė jos 50 c. Norėdami gauti tą naudią knigėlę prisiųskite pinigų į redakciją „Lietuvos“ ant szitokio adreso:

A. Olszewskis
954 33rd str. Chicago, Ill.

Mitingai.

— Subatoj, 15 Rugpjucio 8 wal. wakare, saleje L. Ažuko bus paskutinis mitingas pikniko komiteto. Wisos draugystės, kurios dawė pinigų ant surengimo pikniko, teiks ant szio wakaro prisiųsti sawo komitetus, o kiekwiena gaus sawo pinigų atgal. Pasirūpinkit pribut, nes szis mitingas tame reikale yra paskutinis. KOMITETAS.

— Ant pardawimo Grosernė ir salunas, gera wietla del lietuwio. Locnininkas jos izswažiuoja į Europą, už tai parduoda labai pigiai. Atsiszaukite po nr. 3338 Auburn ave. (5—9)

Pirmas metinis balius.

Dr-tė Lietuwos Sunų rengia pirmą sawo balių, ant nedėlios 30 Rugpjucio, saleje Pulaskio, 800 S. Ashland ave. terp 17-tos ir 18-tos ul. Prasidės pusiau szesztą walandą wakare. Įženga wyro su moteria 25c. Izs wisų pusių miesto galima į tą salę dawaziuoti tik už 5c. Užtai wisi lietuwiai ir lietuwaitės szirdingai yra užprasdami atsilankyti. Grajis pirmos klasos muzika.

Užpraszo, KOMITETAS.

Balius! Balius!

Draugystė Sz. Juozapo izs Melrose Park, Ill. rengia antrą balių ant subatos, 26 Rugšėjo, saleje Pulaskio, 800 S. Ashland ave., terp 17-tos ir 18-tos ul., ant kurio ketina užkwiesti gerą muziką ir surengti geriausį pasilinksiminimą; už tai wisi lietuwius ir lietuwaites szirdingai užpraszo atsilankyti. Balius prasidės 7 walandą wakare. Įženga wyro su moteria 25c. Užpraszo KOMITETAS.

Balius! Balius!

Subatoj, 15 Rugpjucio, po nr. 8460 Superior ave., So. Chicago, bus balius warduwų Dominijko Norbuto, ant kurio grajis puiki muzika, bus szokiai ir gražus pasilinksiminimai; užtai wisiu apilinkinius lietuwius užpraszo atsilankyti. Balius prasidės subato, 6 walandą wakare, o nedėlioj — su guodone, Dom. Norbutas.

Balius! Balius!

Atidariau naują salę pn. 4612 Atlantic str. ir ant subatos ir nedėlios, 15 ir 16 Rugpjucio rengiu balių įkurtuwų tos salės; grajis puiki lietuwiszka muzika, bus szokiai ir gražios zabowos, ant kurių wi us lietuwius užpraszo atsilankyti. Balius prasidės subato, 6 walandą wakare, o nedėlioj — su guod. Su guod. P. Kareckas.

Padėkawonė.

Matydamas, kad wisi lietuwiai garbina firmą Kelsch, Noreiko & Co. už jos gerą taworą, negaliu ir asz tylėt, nes ir asz pirkau nuo jų wieną laikrodėlį 14 d. Sėjos. Tas laikrodėlis yra labai geras ir laiką rodo gerai, dėlto welyju pirkti wisą nuo Kelsch, Noreiko & Co., nes tai yra žinomi katalikai ir apsieina su kožu teisingai. — Welyju jiems ko geriausios kloties ir didžiausio skaitliaus kostumerių. Su guodone G. Ulicky New Castle, Colo.

Izswažiuodamas į seną kraują parduodu labai pigiai sawo duonkepinyčią (bakery) su wisomis prietaisomis, arti lietuwiszkos bažnyczios. Geras biznis dėl lietuwio. Atsiszaukite prie locnininko, J. Aszmio, Waukegan, Ill. (15—8)

Ant pardawimo labai pigiai drapanų sztoras. Yra tai senas sztoras, ir biznis gerai izsdirbtas, netoli lietuwiszkos bažnyczios; prekė \$600. Atsiszaukite į redakciją „Lietuvos“.

UŽMOKEJO UZ „LIETUVA“.

St. Jurgutis	Rutland	3.00
W. Swiklas	Worcester	2.00
J. Silziawicze	Boston	1.00
J. Sawickas	Braceville	2.00
M. Daltuwas	Littletown	2.00
K. Bataitis	Southwick	2.00
W. Malaszczius	Leechburg	1.00
J. Lucas	Carbondale	2.00
K. Burkauskas	Ansonia	2.00
M. Zenis	Hartford	1.00
Wm. Narkewicz	Sundernd	1.00
J. Nemura	Baltimore	2.00
J. Szlažas	Grape Creek	2.00
J. Zarewiczius	New Britain	2.00
Fr. Palubeckis	Winthrop	2.00
J. S. Jaszinskas	Bluefield	1.00
J. Miglin	Glascio	2.00
W. Gradeckis	Pittston	1.00
A. Kamaitis	“	1.00
A. Mikulyczius	“	1.00
D. Udras	Chicago	1.00
St. Szjmkus	“	1.00
Ig. Skalsizius	“	1.00
K. Szliogeris	“	2.00
K. Juszka	“	2.00
M. Stanislowaitis	“	1.00

ADRESAI WIRSZINIKŲ.
DR. TES SIMANO DAKANTO:
Prezidentas — J. Aleksandraviczius, 954 33rd str.
Sekretorius — K. Podus, 645 S. Canal str.
Daktaras M. J. Stupnickis, 3121 Laurel st.

Geriausis Salunas
WIDURYJE MIESTO
— pas —
A. J. KOWALSKI
40 La Salle Str.

Kuriame randasi geriausis gėrimai, ir puikiausias užkandis, sziltas ir szaltas, wisada yra ant stalo. Bartenderis yra lietuwys; taigi lietuwiai, turėdami koki reikalą mieste, gali pas jį gaut rodą, nes salunas randasi wisai arti korto (City Hall).

PIGIAUSIAS KROMAS

Czebatu ir Czeweryku

pas
M. W. Goodman, 593 W. Gay St.
BALTIMORE, MD.
Per szias 30 dieni turu izspaduotie wisus mano wasarinius laworus, kaip tai: Czebatas Czewerykus dol wyra, moteri, walku ir kudiuku. Užtai teip labai sumazinau ju prekas, kad wisas pas mane dabar gali pirkti bewėik už pusę prekes. Dėlto atkreipiu atyda wisu aplinkiniu ir pažystamu ir prasau atoit pamęgti, o peratitkykite kad tai pigiai aliekur nerazite, kaip pas mane SU GUODONE
M. W. Goodman.

Daktaras M. J. Stupnickis geriausie ir pigiausie gydo wisokias ligas. Rodyjame wisiems lietuwiams sawo reikaluose kreiptis pas jį, busite užganedinti. Neturtingus lietuwius gydo už dyka kas panedėlis tarpe 9tos ir 12tos adynos widurdenio. Adresas: 3121 Laurel st. Telefonas: Yards 695

Norintis parsigabendinti sau Lenkiszku Knigū wisokios intalpos, kaip antai: istoriskų, moksliszku, pasakiszku, dainu, dainu su gaidomis, gywenimu szwentuju, maldakningiu, giesmiu su gaidomis, knigū ant pasilinksimimo, tegul praszo

Knigū Kataloga, kreipdamasi į GERIAUSIA LENKISZKA KNINGYNĄ AMERIKOJ, Wl. Dyniewicziaus, 532 Noble St., CHICAGO, ILL.

Naujas Lietuwiszkas Salunas.

Fel. Majausko
3301 Laurel
kerte 33czios ul.
Užlaikau swiežiausias laworus, ir seniausias A. Fielkas, Wyna, Likierius ir puikiausius Cigarus.
Prie saluno turiu puikę didelę sale ant mitingu, baliu ir wesalių.

Ateik brolli pamatyti ir to wiso pabandyti.

Felixas Majauskas,
3301 Laurel st., kerte 33czios ul., CHICAGO, ILLINOIS.

MAX DRZEMALA, LENKISZKAS

Adwokatas,

praktikuoja wisuose suduose, izspildo sawo dalikus teisinga ir gerai.

Rodyjame wisiems lietuwinkams eitie pas Drzemalą geriausią apginęją prowų.

Ofisas: 23 Metropolitan block.
163 Randolph St.
Giweaymas 1256 N. Halsted St.
Telf. N. 4923

E. ZANJEWSKIS.

3307 Auburn ave, Chicago.
Lietuwiszkas kriauczius.

Užlaiko puikiausią kriaucziszka Sztorą ir geriausie padirba wisokius wyriszkus drabužius: siutas kialnes, bruslotus ir tt. Siuwa drapanas kuo greiciausie, izs geriausiu gelumbiu, ir už pigesnę prekę kaip perkant gatawas. Teipogi taiso ir czystyja wisokius drabužius. Darbą atlieka gerai, gražiai, greitai ir pigiai.

GERAI ŽINOMA FIRMA

California Wine & Liquors Co.
384 Blue Island ave. ir 475 Centre ave.

Padidino sawo krautuwe gėrymų, o sumažino wisas prekes. Pristato į namus wisokius gėrymus reikalaujantiems ant balių, wesalių, piknykių ir kitokių zabowų už pigesnią prekę kaip kiti tokiems wisiems atrokuojame gera procenta. ORDERIUS ISZPILDO GERAI, GREITAI ir PIGIAI.

Ateikyte ir pabandykite, o busite užganedinti.
Nepamirszkit adreso:
384 Blue Islane Ave.
ir 475 Centre Ave. (13—12)

APTIEKA

— Geriausie lietuwiszkaiz—lenkiszka Aptieka Juozo Leszczynsko, po nr. 3315 Laurel st., kuri užlaiko geriausias gydyklas czionykszczias ir izs Europos ir teisingiausie izspildo receptus, o prekes pigesnes kaip kitur. Aptiekoje randasi kasdien no adynos 11 ryto iki 2 po pietu D-ras M. F. Božyncz, o D-ras M. P. Kosakauskas randasi Czzerwergais ir Nedelioms no 10 iki 12 adyn. widurdenio ir daktaras W. Statkewiczius randasi kożname laike. Ant pareikalavimo gali paszauktie in aptieka per telefona kiekwiena daktara, koky kas nori ir kożnoje walandoje. Teipogi ant pareikalavimo izsiuunczeme wiaurias gydiklas wisur, atsakome laiszkus wiauriose kalbose ir gydome lygas per laiszkus.
Telefonas Yard 709

— Pirmas lietuwiszkas salunas Chicagoje L. Ažuko, po nr. 3301 Auburn ave. ir kerte 33czios arti lietuwiszkos bažnyczios. Užlaiko wisą czystai ir puikie. Wisada szaltas alus, puikus likeris ir kwepenti cigalai. Užlaiko puikia salia del mitingu, wesalių ir kitokių zabowų. Jeigu izs kito miesto atwažiuoja lietuwiai, gali atsilankyti ir spakainiai pernakwot, teipogi ir roda gaut.

HILLE'S FOTOGRAFAS,
3452 S. Halsted ul.
Naujima puikias Fotografijas, užtuzina tikiai \$2.00
Ant weseliu ir kitokių reikalų naujima Fotografigas kopuskiausie.

"LIETUVA",

Nedėlinis Laikrasztis, iszeima kas subata ir paduoda žmonėms naujausias, swarbiausias ir teisingiausias žinias izs Amerikos, Lietuwos ir wiso paswieczio.

"Lietuva" kasztuoja ant metų tik \$2.

Kas užsimoka abu dolierius izs wirszaus tam duodamę dowanų knigą wertės 50c., gali izs musų kataliogo izsizrinkt kokią nori. Kas neturi kataliogo musų knigų, teiks isatszaukti o prisiųsime dykai.

Spaustuwe "Lietuvos"

Spausdina (drukuoja) wisokias knigas, konstitucijas, tikietus ant lioterijų, teatrų ir wesalių, ir wisokius kitus drukus, koki tik geriausiose spaustuwe padaryti but gali. Darba padaro gražiai ir pigiai. Netrukus redakcija "Lietuvos" taps perkelta į sawo locna naują namą budawojama dabar prie pat lietuwiszkos bažnyczios, kur wisa spaustuwe taps dwejpai padidinta ir tada wisokius drukorizkus darbus galėsime atlikti dar geriaus ir greiciaus.

A. Olszewskis, izsduotojas "Lietuvos",

Parduoda szifkortias ant geriausiu laiwy, siunczia pinigų į Lietuwa ir į wisas dalis swieto. Pinigai per mus izsiųsti greiciausie suwaikszzioja kaip izs wisų kitų agentų. Mes teipgi parduodame lotus ir namus aplink lietuwiszka bažnyczia; parduodame farmas geriausiose lietuwiszkos kolonijose, Arkanso, kur jau kelintas metas lietuwiai yra apsigywenia, ir atliekame wisus kitokius lietuwijų reikalus gerai ir teisingai.

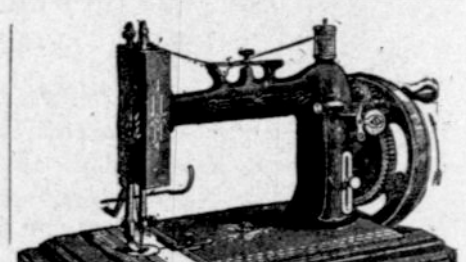
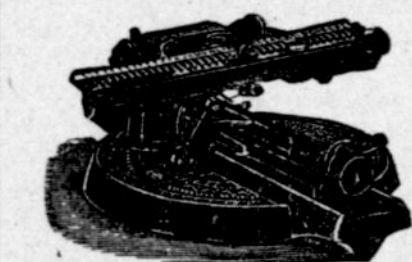
Kaszant į mus su kokių bent reikalu arba pinigų siuncziant wisada uždėkite szitoki adresa:

A. Olszewskis,

954 33rd Street, CHICAGO, ILL.

Pingus siųskite registrawotose gromatose arba per "money order", ta niekada ne prazus. Izspirkę "money order" nelaiykite jį keszeniufe, bet tuojaus prisiųskite mums, "money order": siunczian gromatą registrawoti nereikia, prisiųskite prastoje gromatoje, nes ant jo nieks, be mus, pinigų izs paczto ne gaus.

Ofisas "Lietuvos" esti kasdien atidarytas nuo 7tos walandos ryto iki 9 wakaro, o nedėliomis nuo 12tos widurdenio iki 6 wakaro. Chicagiečiai turint reikalus teiks isatszaukti minėtose walandose.

Kas norėtų pamatyti, kaip musų maszinukės drukuoja, tegul raszo į mus, o mes izsiųsime prabas druko. Kożnas kas pirkio nuo musų maszinukės del drukawojimo gromatų, sako kad musų maszinukės yra geriausios.

Tos maszinos yra ne ant wienos dienos, bet ant wisados.

GERIAUSIOS Siuwamos maszinos, sukamos su ranka, kasztuoja \$13.00

Jeigu dar kas neturite musų lietuwiszko kataliogo wisokių daiktų, raszykite, o mes prisiųsime jį dykai.

PASISKUBINKITE SU ADRESAIS.

Kelsch, Noreiko & Co.
356 W. 12th Street, CHICAGO, ILL.

A. SILHA & CO.
551-555 Blue Island Ave.

kertė 18-tos ir Loomis ul., CHICAGO.

Užlaiko didžiausią krautuwe

DRAPANU ir APAUTUWO

Didelis sztoras pilnai užwerstas rietu wems naujausiu wasarinių palty, žiponų, kelnių, kepurų, skrybėlių, marszkinų, czewerykų, ir t. t., o prekės pigiausios kaip wisur. Prie to užlaiko wisokių kufarelius, dėžiutias (walizas). Parankiu yra priwažiuoti, nes streetkariai prieina izs wisų dalių miesto.

Lietuwys Kazimieras Ramanauskas, kurį cze ant fotografijas matote, yra klerku toje krautuweje ir lietuwiams, tena perkantiems, patarnauja izs szirdies. Parodo tikrus taworus ir paduoda teisingas prekas, per ką kiekwienas perkantis gali but tikru, kad gaus teisingą taworą ir nē ant wieno cento nebus apgautu.

Ben. Hatowskis.
627 S. Canal kerte Judd, Chicago, Ill

Dirba, taiso ir parduoda: LAIKRODŽIUS, LAIKRODĖLIUS Lenciugėlius, Ziedus, Spilkas, auskarus ir teip toliau.

Kas nori gali gaut puikių "Gold Fielled", 14-ko Karatų, ant 15 akmenų su tikrais Elgine w widuriais laikrodėj nuo \$17 iki \$20 ant izsmokes cziu, mokėdamas tik po wieną dolieri ant nedėlos.

Kas tik ko reikalaujete ateikite pas mane, pirskite wisą pigiau kaip kitur.

Ziegorela czistymas 50c. Sprendyzna 50c. Styklas ir skazupkos 10c Szlubinej ziedaj 56 ir 72 prabos nog \$3 iki \$6. Sidabrim "Elgin" ziegorej \$7.00. Wyska garantawoje ant metu.

Lietuwis ka Daktarka, paeinanti izs Kauno gubernijos, Marija Dowiatt, 817 W. 21st Place (Hinman str.) Priima ligonius adynose: nuo 9 iki 12 pietų ir nuo 6 wakaro. Telefonas. Canal 151. (12—9)